

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Drama, ett pedagogiskt verktyg i skolan?

Sara Andersson

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Lärarprogrammet

Examinator: Peter Gill
Handledare: Maria Andrén

2015

Abstract

Andersson, Sara. (2015). *Drama, ett pedagogiskt verktyg i skolan?*

Examensarbete i pedagogik. Lärarprogrammet. Akademin för utbildning och ekonomi.
Högskolan i Gävle

Syftet med studien var att undersöka hur drama används som pedagogiskt verktyg i några grundskolor i två mellansvenska kommuner och om det kan vara ett komplement till övrig undervisning. Den kvalitativa studien genomfördes som semi-strukturerade intervjuer. Studien utgick från forskningsfrågorna *Hur definierar lärare begreppet drama?* och *På vilket sätt använder lärarna drama i sin egen undervisning?* Resultatet visade att det på de undersökta skolorna råder brist på kunskap om innehållet i Lgr 11 gällande drama och definition av begreppet. Undersökningen visade också att informanterna ej reflekterat över sitt användande av drama som pedagogiskt verktyg, samtidigt framkom det att deltagarna i undersökningen använde sig av drama. Det framkom att ekonomi kan vara ett hinder i användandet av drama i undervisning.

Keywords: drama, drama i skolan, dramapedagogik, pedagogiskt verktyg, teoretiskt arbetssätt.

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Definition av begrepp.....	5
Drama	5
Bakgrund	6
Faktorer som kan påverka inlärningskapaciteten	6
Vikten av erfarenhet, fantasi och kreativitet.....	6
Vikten av att stimulera barns inläring	6
Positiva effekter med drama i skolan	7
Dramapedagogikens utveckling i Sverige	7
Vad säger styrdokumentet idag om drama?.....	8
Drama som pedagogiskt verktyg.....	9
Tidigare forskning.....	10
Syfte med frågeställning.....	12
Forskningsfrågor.....	12
Val av metod	12
Metod.....	12
Urval	12
Intervjufrågor.....	13
Etiska aspekter.....	14
Resultat.....	15
Intervjusvar.....	15
Metoddiskussion.....	18
Resultatdiskussion.....	18
Resultatet kopplat till forskningen.....	19
Slutsats.....	21
Litteraturlista	22
Bilaga 1.....	24
Missivbrev	24
Bilaga 2.....	25
Intervjufrågorna	25

Inledning

Ur ett historiskt perspektiv beskrivs dramatiken ha haft sin början cirka 500 år f.kr. (Anterot-Johansson 1998). Under medeltiden började amatörteatern få genomslagskraft och det skedde med ledning av kyrkans män. De ville öka befolkningens kunskaper om bibeln och genom att använda drama kunde de nå ut till dem som inte kunde läsa. Genom historien har drama använts som ett medel för att berätta för befolkningen om hur samhället fungerade (Olsson & Algulin, 1995).

Den svenska författarinnan Key skrev i början av 1900-tal boken *Barnets århundrade* (1996), som kom att översättas till tjugosex språk. Key var före sin tid när det gällde insikten om hur skolan borde vara och hur barnuppfostran skulle gå till. Hon ansåg att barns inläring även kunde ske utanför skolans väggar och att inläring inte enbart skedde genom läsning. Key förespråkade den personliga utvecklingen och menade att det viktiga var att sträva efter barns lycka och att kunskap kunde lekas fram. Hon ansåg att undervisningen behövde individanpassas för att alla barn skulle ges samma förutsättningar. Anledningen, enligt Keys uppfattning, var att barn lär sig på olika vis.

Baldwin & Flemings (2003) uppfattning var att åtskilliga lärare saknade kunskap och självförtroende för att använda sig av drama som metod för inläring. Även om lärarna såg och var medvetna om att drama kunde underlätta för elevernas inläring använde de sig inte av det. Baldwin & Fleming (2003) menade att detta främst berodde på att lärarna saknade utbildning inom ämnet drama. När barn agerade i en abstrakt och påhittad lek var det enligt dem lärarens ansvar att ta en roll i leken för att utnyttja situationen till lärande. Baldwin & Fleming såg att forskare hade börjat uppmärksamma att kreativitet och kreativt tänkande var viktigt för barns utveckling. Det var via dramaundervisning som detta kunde ske, där fantasin var en av de viktigaste byggstenarna i drama.

Under lärarutbildningen ökade min medvetenhet om vikten av att använda estetiska läroprocesser för barns utveckling i skolan, både socialt och kunskapsmässigt. Till de estetiska läroprocesserna räknas drama, bild och musik. Enligt Nygren – Landgärde & Borg (2006) är en estetisk läroprocess viktig för kunskapsprocessen då det råder ett samband mellan skapandet och inhämtning av nya kunskaper. Syftet med detta

examensarbete är att undersöka om lärare använder drama som ett pedagogiskt verktyg i sin undervisning och i så fall hur. I detta arbete används begreppet drama utifrån definitionen pedagogiskt drama och i intervjusammanhanget används begreppet lärare som en sammanfattning av lärare, pedagoger och rektorer. Arbetet avgränsas till att gälla drama som pedagogiskt verktyg.

Definition av begrepp

Drama

Enligt Nationalencyklopedin (2015) kommer ordet drama från grekiskan ”drama (grekiskans dra`ma, handling, skådespel). Drama definieras som dels en av litteraturens tre grundhuvudformer vid sidan av lyriken och epiken, dels ett bland flera konstnärliga element i en teaterföreställning och därmed en del av teaterkonsten”.

Drama anges även ha en underdefinition: ”pedagogiskt drama, dramatisk improvisation som hjälpmedel inom skola och fritidsverksamhet, ibland benämnd ’skapande dramatik’ eller helt enkelt ’drama’.”

Bakgrund

Faktorer som kan påverka inlärningskapaciteten

Vikten av erfarenhet, fantasi och kreativitet

En av dem som skrivit om fantasi och kreativitet hos barn är den ryske pedagogiske teoretikern Vygotskij. Han intresserade sig för konst och litteratur och relationen mellan text och människa, samt forskade om hur barn lär sig och hur de utvecklas. Han ansåg att det inte går att fantisera om det inte finns några erfarenheter från livet, dessutom går det inte att vara kreativ utan fantasi (Vygotskij, 1995). Han kallade det för en *människas kreativa eller kombinatoriska förmåga* och det kan beskrivas enligt följande:

Hjärnan är inte bara ett organ som bevarar och reproducerar våra tidigare erfarenheter, den är också ett organ som kombinerar, som kreativt bearbetar och skapar nya situationer och ett nytt beteende av element ur dessa tidigare erfarenheter. Om människans aktivitet inskränkte sig till att återskapa det gamla, då vore hon en varelse som bara var inriktad på det förgångna, och hon skulle bara kunna anpassa sig till framtiden i den mån som denna återskapade det förgångna. Det är just människans kreativa aktivitet som gör henne till en framtidsinriktad varelse, som skapar sin framtid och samtidigt förändrar sin nutid. (Vygotskij 1995:13)

Vygotskij (1995) menade att det är just detta som är vår fantasi, att fantasi och kreativitet går hand i hand och det är den som möjliggör det konstnärliga. De föregående erfarenheterna skapar nya fantasier och allt hamnar som i en minnesbank. Det är svårt att fantisera och skapa något nytt utan tidigare erfarenheter eftersom fantasin bygger på erfarenheter (Vygotskij, 1995). Detta skulle kunna tolkas som att desto rikare verklighet en person har, desto större fantasi och kreativitet får den.

Vikten av att stimulera barns inläring

Enligt Gardner (1998) är det viktigt att stimulera barns alla intelligenser då de samspelar med varandra. Han grundlade tankarna kring ”De sju intelligenserna” (Gardner 1998), vilket innebär att alla lär sig saker på olika sätt. Barns kunskaper ökar om de tillåts arbeta både teoretiskt och praktiskt, och att de därmed får sina olika intelligenser stimulerade (Gardner, 1998). Hans uppfattning är att alla människor föds med samma sorts intelligens, men att den utvecklas olika beroende på hur personen i sig utvecklas

och lär sig. Även uppväxtplats och sociala faktorer påverkar. Gardners anser att drama stimulerar de olika intelligenserna och att detta ökar eleverns möjlighet att få ut så mycket som möjligt av skolan och fylla på kunskapsbanken på det sätt som passar var och ens intelligenstillhörighet.

Positiva effekter med drama i skolan

Baldwin & Fleming (2003) anger att drama är ett bra verktyg att använda i undervisning för att möta de olika intelligenserna. De menar att alla hjärnor inte är uppbyggda på samma sätt och behöver därför stimuleras olika för att uppnå största och bästa inlärningskapacitet. En viktig aspekt att tänka på, enligt dem, är att det inte är någon idé att fortsätta undervisningen på det sätt man gjort när man möter ett barn som inte förstått trots flera olika förklaringar. Detta kan tolkas som att drama kan ge olika elever bättre förutsättningar att utvecklas utifrån sina egna behov och utvecklingsmöjligheter.

Enligt Johnson (1998) ökas även självförtroendet och kommunikationen med andra underlättas om drama används som verktyg i undervisningen. Detta kan resultera i trygghet när framtida val ska göras.

Dramapedagogikens utveckling i Sverige

I England var Way en av föregångarna som arbetade med barnteater och med barn som varit illa i kriget. Ways bok *Utveckling genom drama*, som skrevs 1967 och nådde Sverige under 1970-talet. Han kom att påverka den svenska läroplanen och där kom de praktiska kunskaperna att uppmuntras hos eleverna. Idag förknippas Way med begreppet *learning by doing*, grundat av den pedagogiska teoretikern Dewey. Begreppet innebär att man lär sig genom handling. Syftet med denna aktivitetspedagogik var att väcka eleverns intresse genom lyhördhet och påhittighet och låta dem agera ut känslor och upplevelser utan en publik. Särskilt viktigt kom detta arbetssätt att användas för barn som hade personlighetsstörningar som uppkommit på grund av traumatiska krigsupplevelser. Han ansåg att drama inte var ett ämne utan en metod. Antero-Johansson (1998) anger att författaren Way kan ses som den som kom att lägga grunden för det pedagogiska dramat i Sverige.

Dramapedagogik i Sverige går att spåra till tidigt 1900-tal. I Sverige var den från början inte tänkt som metod för att arbeta med människor. Drama kom att användas i rent

underhållningssyfte, som till exempel inom teatern. Det var först på 1960-talet som drama, som företeelse, användes inom andra områden än inom teatern. Ett sådant område var skolan. Där fick den sin officiella plats första gången i Läroplanen för grundskolan, Lgr 62 och i Lgr 69 kom den att skrivas in i läroplanen. Det var dock få lärare som hade utbildning för att genomföra drama i sin undervisning (Anterot-Johansson 1998).

Vad säger styrdokumentet idag om drama?

I Läroplanen för grundskolan, Lgr 11, ingår inte drama som eget ämne, men det framgår att elever ska få möjlighet att uppleva att kunskap kan ges i olika former. De ska även få utveckla förmågan att använda olika uttrycksformer i det egna skapandet (Skolverket, 2011).

Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig. (Skolverket, Lgr11 2011:10)

Drama som pedagogiskt verktyg

Järleby (2005) anser att drama är ett inlärningsätt och många barn lär sig teori med hjälp av praktiska övningar, såsom drama, kunskaperna blir mer bestående när drama används i teoretiska inlärningsituationer. Järleby (2005) uppger att barn upptäcker kunskap med flera sinnen och kan ta till sig teori på ett annat sätt än om de endast läst sig till den. Järleby (2005) menar att elever lär sig mer om ett ämne om de får kombinera teori med drama, att kunskapen dessutom blir mer varaktig. Genom sinnena och upplevelser kan eleverna öka sina kunskaper i de teoretiska ämnena, om de också för egna anteckningar om den information som de fått i stället för att få den presenterad i en lärobok.

Drama kan användas i nästan allt skolarbete, om den utgår från individen och övningarna anpassas efter gruppen (Koukounaris-Liagis, 2011). I likhet med Järleby (2005) uppger Koukounaris-Liagis (2011) att drama kan ge viktiga fördelar i undervisningen om den används mer i skolarbetet. Koukounaris-Liagis studie visade att eleverna ökade sin medvetenhet om sig själva och hur andra kände och tänkte efter att de fått mer dramaundervisning. Även Johnsons (1998) uppfattning är att arbete med drama leder till ökat självförtroende, trygghet och ökad associationsförmåga samt att kommunikationen och kontakten med andra underlättas. Detta bidrar också till att förmågan att improvisera ökar och att det kan bli enklare att genomföra framtida val (Johnson, 1998). Även Koukounaris-Liagis (2011) uppfattning är att eleverna blev tryggare i sig själva om drama användes i undervisningen, vilket i sin tur ledde till att deras förståelse för andras känslor ökade.

Enligt Koukounaris-Liagis (2011) kan elever med läs- och skrivsvårigheter ta mer del av undervisningen om till exempel forumspel används. Även Anterot-Johansson (1998) anger att elevers språkutveckling kan förbättras med stöd av drama. En anledning är att eleverna blir mer känslomässigt involverade i undervisningen och därför kan deras språk utvecklas snabbare. Även makten över den egna inläringen och förståelsen för hur andra människor känner ökar, samtidigt som de blir mer kreativa, organiserade och trygga (Anterot-Johansson, 1998). Detta stämmer väl överens med det som Vygotskij skrivit om kreativitet och fantasi.

Tidigare forskning

Det finns forskning om hur drama kan utveckla och stärka elevers lärande. En av dem som forskat om drama som pedagogiskt verktyg är A. P. Johnson. Johnson (1998) skriver att barn som får teoretiska ämnen i form av dramaundervisning ökar sin fantasi och kreativitet. Vidare tar hans forskning upp att barn lär sig genom att vara kreativa och fantisera till skillnad från vuxna som lär sig genom att använda logik och fakta. Barn som tar del av dramaundervisning för att öva sin kreativitet och fantasi får lättare att uttrycka sig, de ökar sina språkkunskaper och de lär sig om varandra och om sig själva (Johnsson, 1998). Deras kunskaper blir bestående då de lär sig på ett djupare plan genom att arbeta med drama. Ett exempel kan vara när barn ska förstå en text på ett djupare plan. Om de har fått arbeta med drama kan de lättare ta till sig texten eftersom fantasin och kreativitet ökar i och med dramaarbetet. Detta gör att de kan förstå en text på annat sätt än innan, och de kan därför ta till sig informationen lättare.

Hendrix, Eick & Shannon (2012) har studerat hur barn lär sig olika saker. Deras studie utgår från undervisning i naturvetenskap. Att kunna dramatisera och visa med hjälp av kroppen hur naturen fungerar är enligt ovanstående forskare ett bra verktyg. De tar upp ett exempel på hur förståelsen kan ökas för hur ström flödar när de använder sig själva som verktyg. Att lära sig om strömflöde och allt som hör till genom pedagogiskt drama gör enligt Henrix, Eick & Shannon att elevernas inläring blir mer effektiv och förståelsen ökas. I deras studie framgår det också att kreativitet har blivit en princip som vetenskapsmän använder sig av för att förklara fenomen genom olika modeller och teorier. Författarna menar att även skolan borde ha ett sådant arbetssätt. Om barnen kan lära sig genom att kombinera teori och praktik kan man få ut det mesta möjliga av undervisningen. De menar att även genom att blanda det teoretiska med det praktiska lär sig eleverna sig att tänka kritiskt, vilket i sin tur resulterar i att eleverna ifrågasätter fakta, vilket dessutom resulterar till att inläring sker på ett djupare plan.

Belliveau (2007) genomförde en studie som handlade om hur elever i årskurs sex utvecklade sitt lärande med hjälp av drama. Skolan hade tidigare haft problem med mobbning och ville därför använda drama som ett verktyg i arbetet mot detta. De ville dramatisera olika händelser och arbetade med rollspel och även med Deweys aktivitetsteori *learning by doing* (Belliveau, 2007). Undersökningen pågick i tre veckor

och resultatet visade att eleverna blev mer öppna mot varandra, gladare och mer entusiastiska över skolan. Det framkom också att eleverna själva upplevde att undervisningen blev roligare, att det gick lättare att lära sig när de använt sig av *learning by doing*. De blev även positivt inställda till drama. Studien visade också att eleverna lättare kom ihåg det de hade lärt sig via drama, än vad de hade gjort via den traditionella undervisningen. Eleverna i studien fick tillsammans lära sig att samarbeta och att inte lämna någon utanför. De menar att de lärt sig att uttrycka känslor och förstå andras känslor på ett helt annat och bättre sätt än tidigare. Elevernas lärare förmedlade också att deras elever hade kul, att de lärde sig mycket och att de hela tiden var med på vad som skulle göras.

The creativity and excitement from the students made it all worthwhile. They were happy to learn and eager to participate in each lesson. After teaching in this style, why would you go back to the traditional style? Learning is happening for both the teacher and students and it is meaningful and enjoyable. (Belliveau 2007:23)

Ovanstående kan tolkas som att lärarna i studien ansåg att det inte var någon mening med att gå tillbaka till den traditionella undervisningen, efter att ha sett de positiva effekterna som drama hade på eleverna, även om de varit tvungna att lägga ned både tid och arbete för att kunna genomföra dramaundervisningen.

Erdogan (2013) har undersökt om svårigheten att lära sig att skriva. Studiens syfte var att undersöka om drama kan underlätta skrivutvecklingen hos elever. I studien framgår det att drama kan förenkla elevers inläring. Erdogan (2013) menar att alla sinnen övas och att fantasi och kreativitet tränas via drama, vilket i sin tur resulterar i att det blir lättare att skriva olika texter. Studien genomfördes med lärarstudenter som testpersoner. De fick prova på att ha drama tre gånger i veckan tillsammans med en utbildad dramapedagog. Studien pågick under sju veckor, en timme åt gången, därefter intervjuades studenterna om hur deras skrivande hade utvecklats. Dramaundervisning skedde i tre olika steg. Steg ett var uppvärmningen, att väcka alla och få deras sinnen att öppna upp sig, de fick röra på sig för att komma igång. Steg två innebar att de skulle kom fram till något som skulle dramatiseras, därefter påbörjades arbetet och utvecklades i en aktivitet. I steg tre diskuterades och utvärderades vad som hade skett i steg ett och två. Resultatet visade att dramaundervisningen förbättrade studenternas skrivkunskaper och attityder gentemot skrivaktiviteter. Erdogan (2013) menar att dramaundervisningen

hjälpes skrivkunskaperna att bli fullständiga, det vill säga dramats olika steg förstärker skrivandets steg. Studiens resultat visade att testdeltagarna ökade sin skrivförmåga och att de fann sitt skrivande mer givande än innan.

Syfte med frågeställning

Syftet med arbetet var att ta reda på hur drama används som pedagogiskt verktyg i några grundskolor i två mellansvenska kommuner och om det kan vara ett komplement till övrig undervisning.

Forskningsfrågor

- Hur definierar lärare begreppet *drama*?
- På vilket sätt använder lärare drama i sin egen undervisning? Vilka möjligheter och eventuella svårigheter finns det?

Val av metod

Metod

Den kvalitativa forskningsintervjun har använts i denna studie. Olsson och Sörensen (2004) menar att den kvalitativa metoden vill karaktärisera något. Johansson och Svedner (2010) skriver att genom att använda sig av kvalitativa intervjuer som metod får man ut det som är relevant för forskningen. Kvalitativa intervjuer bygger på att ett antal personer intervjuas om hur de upplever och ser på en fråga, vilket exempelvis skulle kunna vara lärarens/pedagogens perspektiv på drama i grundskolan.

Semistrukturerade intervjuer har använts i studie, vilket innebär att alla deltagare får samma frågor. Intervjumallen baserades på studiens forskningsfrågor. Genom att använda intervjuer som metod ges möjligheter till utförligare svar och möjlighet för informanterna att ställa frågor.

Urval

Intervjuerna har genomförts med sex lärare på kommunala skolor och på friskolor i två mellansvenska kommuner, samtliga deltagare var kvinnor. Målgruppen för undersökningen var pedagogisk personal i årskurserna F-6. Skolorna valdes slumpmässig utifrån kriterierna:

- 1) skolor åk F - 6
- 2) åldersvisa klasser

Rektorer kontaktades via mail om intresse fanns hos pedagogerna att delta i en intervju. Urvalet gjordes därefter av rektorerna. Sex pedagoger intervjuades. De hade alla en pedagogisk utbildning och arbetade i F-6 skolor. Några av de intervjuade arbetade i byskolor. Före intervjuerna kontaktades de berörda via mejl och fick förfrågan om de var intresserade av att delta i fysiska träffar eller om de ville ha mejlkontakt. Fyra fysiska träffar genomfördes, resterande två skedde via mejl.

Person A: utbildad 1-7 lärare och arbetar i en mellanstor kommunal skola i mellersta Sverige. Hen arbetar för tillfället som fritidspedagog samt vikarierar vid behov som lärare.

Person B: arbetar som rektor på en friskola i mellersta Sverige, har tidigare under många år arbetat som 1-9 lärare.

Person C: nyexaminerad, arbetar som 1-7 lärare på en liten kommunal skola i mellersta Sverige, undervisar i svenska/so i en årskurs 2.

Person D: arbetar som rektor på en kommunal skola i mellersta Sverige, har tidigare under många år arbetat som 1-7 lärare.

Person E: arbetar som lärare på en mellanstor skola i mellersta Sverige och undervisar i åk 5 och har under många år arbetat som 1-7 lärare.

Person F: arbetar som lärare och fritidspedagog på en liten skola i mellersta Sverige.

Intervjufrågor

Med följande frågor försökte jag få svar på hur och om drama används som pedagogiskt verktyg:

1. Vad betyder ordet drama för dig?
2. Vad har du för erfarenheter inom ämnet drama?
3. Är du drama i skolan något du anser vara viktigt för barnens utveckling?
4. Arbetar du aktivt med drama på din arbetsplats? Hur?
5. Om inte, varför?
6. Vet du vad det står i Lgr 11 om drama?
7. Tror du att det kan vara viktigare för vissa barn att arbeta med drama eller har alla lika stort/litet behov?
8. Behövs det mer drama i skolan?
9. Tycker du att drama borde ha egna undervisningstimmar som eget ämne i skolan?

Etiska aspekter

Vid studier där människor är involverade, är det flera etiska principer som måste beaktas t.ex. principer gällande information, medgivande, anonymitet och konfidentialitet.

Informationskravet innebär att respondenten är informerad om vad studien handlar om, hur den ska gå. Jag har innan varje intervju berättat för deltagarna antingen via mail, via telefon eller innan intervjuerna att inget material kommer att spridas vidare. Deltagarna har själva fått välja om de vill delta i undersökningen och själva fått avbryta om de så har velat. Jag har talat om för deltagarna att de inte kommer nämnas vid namn i resultatet och att insamlat material inte kommer användas till någonting annat än detta examensarbete. Allt detta enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer.

(<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>)

Resultat

I denna studie har sex lärare anställda på olika grundskolor i två mellansvenska kommuner intervjuats. Målet var att synliggöra hur lärare definierar begreppet drama och hur det används som pedagogiskt verktyg i undervisningen.

Intervjusvar

1. Vad betyder ordet drama för dig?

Två av sex deltagare (person C och D) svarar att ordet drama får dem att tänka på teater som underhållning och inte som ett komplement inom skolan. Person A svarar ”Oj vad svårt, när jag hör ordet drama tänker jag direkt på teater”. Person F och B svarar att drama betyder lek av någon form. Person E svarar att hen kopplar drama till dans.

Sammanfattning: Samtliga informanter definierar ordet drama, antingen som teater som underhållning, eller som lek i någon form eller som dans.

2. Vad har du för erfarenheter inom ämnet drama?

Person A och F svarar att de inte har några erfarenheter av drama i skolan annat än när de får besök av teatrar. Person E och D svarar att de inte har några erfarenheter annat än vad de fått på högskolan eller vid ännu tidigare studier på gymnasiet. Person B svarar att hen har använt det i sin undervisning vid enstaka tillfällen. Person C använder sig av drama kontinuerligt utan att tänka på det och utnyttjar även roliga timmen till att arbeta med drama.

Sammanfattning: Fem av de sex informanterna uppger att de inte har någon erfarenhet av eller kommit i kontakt med drama mer än när de besökt teatern för att se pjäser, vid egen utbildning. En av dessa fem har dock vid enstaka tillfällen använt sig av drama i undervisningen. Endast en av sex använder sig av drama kontinuerligt men utan att vara medveten om att det är drama som hen använder.

3. Är drama i skolan något du anser vara viktigt för barnens utveckling?

”Jag tror ju inte man förlorar något på det” svarar C. Deltagare B nämner även att man kan stärka elevers självförtroende och självkänsla. Person F och A säger att det är svårt att få in drama i skolan då man har för lite kunskaper kring ämnet. Samtliga deltagare svarar att drama förmodligen är viktigare än man tror.

Sammanfattning: Alla informanterna uppger att drama förmodligen är viktigare än de trott, men några uppger att de har för lite kunskaper kring ämnet och därför ser en svårighet att använda det i skolan. Några anser att självförtroende och självkänsla hos eleverna kan stärkas med hjälp av drama.

4. Arbetar du aktivt med drama på din arbetsplats? Hur?

Person C svarar ”Jag försöker använda drama så mycket det går i min undervisning”. Person F använder sig av drama vid improvisation av lekar med barn som har särskilda behov. Person B säger ”Vid elevens val försöker vi använda oss av drama på skolan och det är enda tillfället som finns på schemat”. Person D svarar ”Nej jag använder mig inte av drama, jag brukar leka affär med eleverna på mattelektionerna, eller vänta, använder jag mig av drama?”

Sammanfattning: Det framgår att de fem pedagogerna, som inte ansett att de tidigare kommit i kontakt med drama annat än vid teaterbesök med mera, uppger att de arbetat med drama. Person C utnyttjar roliga timmen till drama och A upptäcker att hen använder sig mer av drama än vad hen själv trodde. Under intervjuernas gång kom person D till insikt om att hen omedvetet använder sig av dramatiserande övningar i sitt arbete som lärare. Syftet till att hen gör det är för att fånga och väcka elevernas intresse och göra inläringen till något roligt.

5. Om inte, varför?

Person B säger ”Jag önskar att vi hade råd att anställa en dramapedagog, i alla fall några timmar i veckan”. Person C svarar att de ibland hyr in en dramapedagog till elevens val. Person A säger ”Det är svårt att få in drama i undervisningen när det inte finns egen undervisningstid i läroplanen”. Person F dramatiserar händelser när hen arbetar med barn med särskilda behov.

Sammanfattning: En av informanterna uppger att finns svårigheter att få in drama i undervisningen när ämnet inte har någon egen undervisningstid i läroplanen. En skola hyr in en dramapedagog vid vissa tillfällen, en annan uppger att drama används som ett verktyg för att beskriva olika händelser i en specifik barngrupp.

6. Vet du vad det står i Lgr 11 om drama?

Person C svarar ”Jag vet inte vad som står i Lgr 11 när det är ämnen jag inte undervisar i”.

Sammanfattning: Två av sex deltagare svarar att de vet vad som står i Lgr 11 om drama, övriga svarar att de inte.

7. Tror du att det kan vara viktigare för vissa barn att arbeta med drama eller har alla lika stort/litet behov?

Person F svarar ”Jag har sett..., att särskilt barn som har dåligt självförtroende och är lite tysta har blivit hjälpta av att vi... praktiskt arbetar med saker i klassrummet”.

Sammanfattning: Samtliga deltagare anser att drama är mer eller mindre viktigt och att alla behöver det. Det nämns även att barn med dåligt självförtroende och självkänsla kan ha hjälp av drama. Person F anser att det är individuellt och att man får prova sig fram.

8. Behövs det mer drama i skolan?

Person E säger: ”Man borde prata mer om drama i skolan..., för att göra det mer känt”.

Sammanfattning: Samtliga deltagare anser att det behövs mer drama i skolan. Person C nämner att drama borde ha egna undervisningstimmar.

9. Tycker du att drama borde ha egna undervisningstimmar som ett eget ämne i skolan?

Sammanfattning: Samtliga deltagare är överrens om att drama borde ha egna undervisningstimmar som eget ämne i skolan.

Metoddiskussion

I undersökning har jag använt mig av intervjufrågor sett utifrån ett kvalitativt perspektiv. Syftet var att gå på djupet kring hur de intervjuade tänker i en fråga. Intervjuerna har varit semi-strukturerade, de intervjuade har alla fått samma frågor. Jag hade kunnat välja att ge deltagarna en enkät att fylla i men hoppades att vår fysiska träff skulle upplevas som positiv. Det man kan se är att detta förfaringssätt lett till att de intervjuades tankar kring drama har vidgats, de har börjat fundera kring sin egen verksamhet och genom vårt samtal fått synliggjort arbetsmetoder som de ej tidigare tänkt på ingått under begreppet drama.

Jag kan i detta arbete se att underlaget med deltagare varit lågt, jag borde ha valt en större mängd personer att intervjua för att säkerställa resultatet.

Resultatdiskussion

Syftet med arbetet var att ta reda på hur drama används som pedagogiskt verktyg i några grundskolor i två mellansvenska kommuner och om det kan vara ett komplement till övrig undervisning.

Drama finns inte som eget ämne i Lgr 11 men samtidigt likställs drama med ämnen såsom musik och bild ”Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet”. I intervjuerna som genomförts framgår det att endast två av de sex informanterna vet vad som står i Lgr 11 om drama.

Intervjudeltagarna likställer begreppet *drama* med teater (två av sex), lek i någon form (fyra av sex), dans (en av sex). Detta kan tolkas som att lärarna inte har satt sig in i vad begreppet drama som uttrycksform i det egna skapandet står för enligt definitionen i Lgr 11. Det kan också tolkas som att drama som ämne inte diskuteras i skolans verksamhet, till exempel vid skolornas pedagogiska diskussioner. En informant säger ”Man borde prata mer om drama i skolan..., för att göra det mer känt”. Även om forskningsrapporterna i detta examensarbete visar på att drama som pedagogiskt verktyg hjälper elever till utveckling, visar lärarnas brist på kunskap om vad som står i Lgr 11, det vill säga att drama ingår i många ämnen med timplan. En av informanterna påpekade att hon inte vet vad som står i Lgr 11 om ämnen som hon inte undervisar i.

Informanterna säger sig sakna erfarenhet kring drama bortsett från det de fick lära i sin utbildning på högskolan. En av sex säger sig använda drama i sin undervisning, en av sex använder sig av det kontinuerligt och en av sex använder det vid ”roliga

timmen". Intervjudeltagarna likställer drama med teater. En informant kommer till insikt under intervjuens gång att hen dramatiserar i sin undervisning och använder drama som ett pedagogiskt verktyg. Informanten säger "Jag använder mig inte av drama, jag brukar leka affär med eleverna på mattelektionen, eller vänta, använder jag mig av drama?". Detta kan även här tolkas som att lärarna även har bristande kunskaper begreppet dramas vida betydelse. En informant säger att hen använder drama vid improvisation vid lekar med barn som har särskilda behov "Jag har sett..., att särskilt barn som har dåligt självförtroende och är lite tysta har blivit hjälpta av att vi, praktiskt arbetar med saker i klassrummet". Här är ett ytterligare exempel på att en lärare arbetar med drama utan att vara medveten om detta. Även här ser jag behovet av att skolan diskuterar både begreppet och betydelsen av att använda drama som pedagogiskt verktyg.

När det gäller möjligheten att använda drama i skolan visar det på svårigheter för samtliga informanter. Drama som pedagogiskt verktyg anses vara en kostnadsfråga, en av informanterna säger sig vilja anställa en dramapedagog. Hen ser fördelarna med drama som pedagogiskt verktyg, men budgeten tillåter inte detta. Hos denna finns drama med som val vid elevens val, en gång per läsår. En informant anser att det är svårt att få in drama i undervisningen, eftersom det inte finns i läroplanen. Frågan är om drama som pedagogiskt verktyg ska ingå som ett eget ämne i skolans läroplan, för att få de ekonomiska resurser som lärare efterfrågar. Drama som ämne i skolans läroplan skulle innebära tid för diskussion och reflektion, planering och genomförande samt utbildning inom området. Om ämnet ingår i läroplanen måste de ekonomiska förutsättningarna lösas.

Resultatet kopplat till forskningen

I ett historiskt perspektiv har drama använts och utvecklats över tid inom olika områden, både som i ett underhållande syfte och som ett pedagogiskt verktyg. I Sverige användes drama till en början i rent underhållningssyfte och inte som metod för att arbeta med människor. I början av 1900-talet skrev författarinna Key om vikten av att kunskap kunde lekas fram. Hon menade att barn lär sig på olika sätt. Även Baldwin & Fleming (2003) anser att drama är en bra metod för att möta elevers olika intelligenser. Gardners (1998) uppfattning utifrån hans teori om de sju intelligenserna är att elevers kunskaper ökar om de tillåts arbeta både teoretiskt och praktiskt. I Vygotskij studier

framgår vikten av att kunna sammanfoga enskilda delar till en begriplig helhet där kreativitet och fantasi är viktig.

I denna undersökning framgår att alla informanterna anser att drama är viktigare än vad de trott för elevers utveckling, självförtroende och självkänsla. Detta stämmer väl överens med vad Johnsons (1998) säger om drama som pedagogiskt verktyg för att öka självförtroendet. Två av sex informanter anser att det är svårt att få in drama i undervisning då de anser sig ha för lite kunskap i ämnet. Det framkommer i Baldwin & Fleming (2003) undersökning att åtskilliga lärare saknar kunskap och självförtroende för att använda sig av drama som metod för inläring. Samtliga informanter i detta examensarbete definierar ordet drama som antingen teater, lek eller dans. Även om det inte var många av informanterna som medvetet hade använt sig av drama i sin undervisning var det några som blev medvetandegjorda av att de hade använt sig av moment som kan kopplas till drama. En av informanterna lekte affär under matematiklektionen. När lärarna använde sig av olika moment såg de en positiv förändring i hur eleverna uppfattade undervisningen. Det framkommer i Belleveaus (2007) studie att drama som pedagogiskt verktyg ledde till att eleverna blev mer öppna mot varandra, gladare och mer entusiastiska över skolan. Det framkom också att eleverna tyckte att det var lättare och roligare att lära sig när de fick använda kroppen i undervisningen istället för att bara läsa sig till kunskapen.

Samtlig forskning som studerats i detta examensarbete har i stort sett visat samma resultat – att drama i skolan utvecklar barnen. Intervjuerna visar att de lärare som deltagit och som kommit till insikt om att de använt sig av drama tänker fortsätta arbeta med detta i sin undervisning. En av de intervjuade sa att användande av drama i undervisningen är individuell, man måste känna sig säker och prova sig fram. Barnen som nämnts i den studerade forskningen visar på en större glädje vilket även de intervjuade lärarna påpekar i våra intervjuer.

Slutsats

Resultatet av denna undersökning visar att det i de undersökta skolorna råder brist på kunskap om begreppet drama och om drama som pedagogiskt verktyg. De personer som intervjuades likställde drama med teater, lek och i ett fall dans. Informanterna beskrev hur de använde drama i undervisningen utan medveten planering. Under intervjuernas gång kom de till insikt om att de faktiskt använder drama i sin undervisning och de ser betydelsen av att göra detta. Genom att lärarna blev medvetna om drama som pedagogiskt verktyg framkom ett behov av få tider att diskutera och reflektera om ämnet. Jag tolkar det som att ämnet drama bör diskuteras så att fler lärare får insikt om att de ägnar sig åt drama i sin undervisning och att de därigenom kan utveckla det ytterligare. Jag uppfattar det som att undersökningens deltagare ser betydelsen av att använda drama i undervisningen. Detta grundar jag på de deltagare som sagt sig använda drama som stöd för elever i behov av särskilt stöd och i exempelvis i matematikundervisningen. Drama bör även, liksom musik och bild, därför ingå i timplanen för att det inte bara ska bli ett omedvetet komplement i undervisningen.

Litteraturlista

Anterot-Johansson, L (1998). *Drama i klassen*. 1. uppl. Vaxholm: Uppsjö

Baldwin, P & Fleming, K (2003). *Teaching literacy through drama: creative approaches*. RoutledgeFalmer.London.

Belliveau, G (2007) *An alternative practicum model for teaching and learning*
University of British Columbia

Erdogan, T. (2013) *The Effect of Creative Drama Method on Pre-service Classroom Teachers' Writing Skills and Attitudes towards Writing*. Australian Journal of Teacher Education: Vol. 38: Iss. 1, Article 4.
<http://ro.ecu.edu.au/ajte/vol38/iss1/4>

Gardner, H, (1998), *De sju intelligenserna*, Brain Books AB, Falun

Hendrix R, Eick C, Shannon D. (2012). *The Integration of Creative Drama in an Inquiry-Based Elementary Program: The Effect on Student Attitude and Conceptual Learning*. The Association for Science Teacher Education, USA
<http://www.nsta.org/college/connections/201307Hendrix.pdf>

Johansson, B & Svedner, P-O (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. 5. uppl. Kunskapsföretage, Uppsala

Johnson, A (1998) *How to use creative dramatics in the classroom*. Association for Childhood Education International

Järleby, A (2005). *Spela roll: kreativt lärande med teater och drama*. Pegasus, Skara

Key, E (1996), *Barnets århundrade*, Informationsförlaget, Stockholm

Koukounaras-Liagis, M (2011). *Can an educational intervention, specifically Theatre in Education, influence students' perceptions of and attitudes to cultural and religious diversity? A socio-educational research. British Journal of Religious Education*

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011) Skolverket, Stockholm

Nationalencyklopedin, Dag Nordmark (u.å.). Drama. Hämtat 16 oktober 2013 från <http://www.ne.se/lang/drama>

Nygren – Landgårds, C. & Borg, K. (red) (2006). *Lärandeprocesser genom skapande arbete i vetenskaplig belysning* Rapport nummer 21/2006

Olsson, B & Algulin, I (1995). *Litteraturens historia i världen*. 4., [utök.] uppl. Norstedt, Stockholm

Olsson & Sörensen (2004), *Forskningsprocessen, kvalitativa och kvantitativa perspektiv*, Liber, Stockholm

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vygotskij, L, (1995), *Fantasi och kreativitet*, Daidalos, Göteborg

Way, B (1976). *Utveckling genom drama: [dramatisk improvisation som pedagogiskt hjälpmedel]*. 5. uppl. Wahlström & Widstrand, Stockholm

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Jag heter Sara Andersson och läser till lärare på Lärarprogrammet på Högskolan i Gävle. Jag ska nu skriva examensarbete och är intresserad av hur praktiska upplevelser kan hjälpa till i det teoretiska skolarbetet. I mitt examensarbete kommer jag att studera dramats betydelse för elevers inläring i skolan.

Undersökningen kommer att ske utifrån frågor som jag presenterar dig, helst muntligt vid en fysisk träff men möjlighet finns även att mejla dina svar.

Jag hoppas att Du finner ämnet så viktig så att du, eller någon i din personal, är intresserade av intervjuas för att ge material till min undersökning.

De svar som jag får in kommer att tolkas och sammanställas av mig. Resultaten kommer att redovisas helt anonymt, ingen hänvisning kommer att ske till vare sig skola eller klass.

Jag vill ha kontakt med dig snarast för att boka en tid för besök.

Kontakta:

Sara Andersson på mejl xxx. Alt telefon xxx

Med vänlig Hälsning

Sara Andersson

Bilaga 2

Intervjufrågorna

1. Vad betyder ordet drama för dig?
2. Vad har du för erfarenheter inom ämnet drama?
3. Är drama i skolan något du anser vara viktigt för barnens utveckling?
4. Arbetar du aktivt med drama på din arbetsplats? Hur?
5. Om inte, varför?
6. Vet du vad det står i Lgr 11 om drama?
7. Tror du att det kan vara viktigare för vissa barn att arbeta med drama eller har alla lika stort/litet behov?
8. Behövs det mer drama i skolan?
9. Tycker du att drama behöver egna undervisningstimmar som ett eget ämne i skolan?